

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Relle Pál*

Cím: *Barokaldi*

Forrás: *Világ*

Bn
(Hely)

1922. 11. 21.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

791.3

Hely

Idő

"1922"

Személy

SZÁZ MAGYAR ÉLET

BAROKALDI

IRTA: RELLE PÁL

Csak a kezemet kell kinyujtanom gyermekemlé-
keim közé és az első, amit elérek: Barokaldi. Lehet
már husz éve is annak, vagy még több és mégis oly
közel van minden: a régi vurstli cigánysora, a düle-
dező élelmiszerbódék kurta-görbe boulevardja, a
himbáló óriáskifli, a krákogó peremes, a hinta-
taszigaló, az erőmérő, a törökmézes, a panoptikum
és a sváb rezesbanda, aki előtt citromba harapunk
csinytevő diákok, nyálát fuvatva kúrbe, flótába,
melyek, hej, be sokszor repültek a fejünkhöz! Hogy
azóta sok víz folyt le a Dunán, mi magunk és a vil-
lág is megváltozott némiképp: még érthető, De, hogy
a régi vurstli, a mi vitézlászlós, verklis világunk
mivé lett, ezt sohasem bocsátjuk meg azoknak, aki-
ket az isten áltessen holtukig, amiért ilyen szép,
nagy várost gyuriak a régi faluból.

Mindenekelőtt pedig a Barokaldi... Hogy mi
volt és mi ma? A fakó-sárga rácsos fakerítés, mely,
miként az eleven sóvény, nőit és sűrösödött kíváncsi
szemünk előtt... mögötte az isteni komédia, a ló-
cás amfiteátrum, a bűvös színpad, az elmaradhatatlan
némajátékkal, a „stumme Pantomi“-val, mint a
földön elszórt műsorokról megtanultuk. Aztán a ho-
mokos körporond tarka népével, feledhetetlen álom-
lakóinkkal: az ikáriai *Glück-család*, *Les Soeurs*
Panaitescu, a három grációzus román hölgy, „gyen-
gebb nemüknek legsikerültebb cáfolatai“, a jó öreg
Tomson az ő idomított kutyáival, aki 50 éves ko-
rára is „yalóságos eleven keneső“, *The Arso's*, kó-
mikusi zsonglőr-család, akiknek mindegy volt
„kénkő, vagy ménkü“, a „gyufától az Eiffel-toronyig
bármilyen került a kezükbe, megpörgették a levegőben“.
Ne feledjük *Wollner Anette*-t, „a fehér moiré ruhás
úr hölgyet, aki mennykő nagy vasgolyókat hajgált
kettesével, hármasával“, egyébként pedig kedvelt
táncos párja a cirkusz balletmesterének, *Azian Be-
nedetti*, a jeles antipodista, a *Miki meg a Feri* —
ki ne emlékeznek rájuk? — a két zseniális bohóca,

akik „trükk“-jeikkel, „entrée“-jaikkal és „re-
prize“-ikkal „még a halálos nyavalyát is kinevettet-
ték az emberből“, no és *Czichok* Alfréd, a jellem-
lovas, *Ungár Károly*, a jellemtáncos, aki a régi pesti
német színházból magyarosodott ide, *Omer Moha-
med*, az éghetetlen fakir, aki „ugy eszi az üveget,
meg a paraszt, mint más a ropogós malacot, nyár-
sakat döfőd oldalán, izzó vörös patkókat nyaldos és
kutyabaja“. Végül *Fred*, a derék ostoba Ágoston, ci-
vilnévén *Wiedmayer Frigyes*, komoly, művelt ember,
aki a mai Könyői-cirkusznak is legfőbb mulattatója.

De mindenki előtt áhitattal kellett volna megem-
lítenem ifjuságunk héroszát, emlékeink fehérarcu lo-
vagját, Barokaldi mester legnagyobb kreációját:
Hugyelapacsot, a pofoncsodát, akinek mesterségét ta-
nulva, több igazi pofont kaptunk és adtunk, mint
amennyit az élet azóia is kiosztogatott edesmindnyá-
junknak. Hol vannak ők, ifjuságunk félistenei és hol
vagyunk mi; maréknyi „bllicelő“ társadalom, apró
emberfőkök, akik a Barokaldi fakoronáiban raktuk
első fészkeinket és garasonként róttuk le a tandíjat
ott a fakósárga kerítés előtt, ahol bizony még nem
lehetett nadrággombbal fizetni, mivel nyílt tányérral
folyt a tányérozás, nem pedig persellyel, mint a mai
boldog időkben. Ez a Barokaldi ma is áll még. Per-
sze már nem ott, ahol fénykorában és már nem is
az, ami volt. Nekünk már nem. Vagy mi öneki nem.
Mindegy. Így is, úgy is nagyon szomorú. De azért fák
most is állnak körülötte és az ágak között gyermek-
madarak... De jó lenne belekukkantani az apró lel-
kekbe: mit látnak ők még abból, amit mi már nem
látunk?

Egy bizonyos: őt magát. Őt, Barokaldi mestert,
maestro Baroccaldyt már nem láthatják. A kemény-
lőrzsű, karikalábu, haresabajuszu cirkusz-Napoleont,
akinek testhezállóbb és fényesebb ferencjósát csak
Baross Gábor bronzszobra hord a keleti pályaudvar
előtt, a nagy lóidomított és artista-polihisztor örökre
lekésték. Ő már a miénk marad, a miénk, bár az éle-
tet ő sem tudta úgy idomítani, mint a tudós paripá-
tát, akitől első számtani tanításainkat kaptuk, pesti
elemisták. Néhány esztendő előtt Barokaldi mester is
meghalt és ez volt az első aktusa, amellyel lejött
hozzánk a földre abból a fogalomkörből, ahová gyer-
mekfantáziánk és esodálatunk helyezte. Még ma, a

férfikorban is olyan furcsa lejegyezni róla az emberi
élet szokásos adatait, amik még lexikonban se talál-
tak helyet: „*Baroccaldy József*, született 1824 márc-
sius 1-én Modenában...”

Baroccaldy József olasz ember volt, nemes és
Novaránál ő is ott volt a veri olasz seregben. A
szabadság többi katonájával neki is menekülnie
kellett. Beköborolja a világot s amikor lovát is el-
veszíti, kardját ostorral, korbáccsal cseréli fel és
beáll Slezák cirkuszába lovasnak és idomítóknak. Ha-
mar megtanulja a többi cirkuszi változatot is és né-
hány év múlva már mint bohócnak és kötél-táncos-
nak is nagy híre van az artistavilágban. Társulatot
szervez, Lengyelországba megy, ahol nemcsak mint
artista, de mint előkelő olasz nemes és művelt ember
is nagy sikereket ér el. 1861-ben nőül veszi *Kasch-
marck* Franciskát, *Sobiesky* herceg főerdészének
leányát és vele együtt megy Oroszországba. Vállal-
kozása azonban anyagi kudarcra vezet; hogy
pénzt szerezzen a visszatérésre, kénytelen hóbán,
fagyban, jórészt gyalogszerrel, rettenetes küzdelmek
között végigbarangolni Szibérián, le az Északi-jeges-
tengerig, Laplandig; de a pénz alig csurran-csep-
pent. Kereselüket szánra, szállásra és a szűkös táp-
lálkozásra költik el nap-nap után. Dermesztő hideg-
ben, farkasoktól üldözve jutnak el végre Orelbe,
ahol a száműzött tatár fejedelem előtt bemutatva
művészetét, annyi pénzt kap a fiatal Barokaldi, hogy
most már kényelemben utazhat Pétervárra. Ván-
lásaik alatt Osztrigoszkiában született egyetlen gyer-
mekük, György, akit csak négy hónappal később,
Saratofban kereszteltek meg.

Barokaldi éppen jókor érkezett Pétervárra. A
város zengett Blondin, a világhírű kötél-táncos dicső-
ségétől. Az utolsóelőtti orosz cár előtt versenyre kel
a két kötél-táncos s a győzelem díja Barokaldié. A
siker méretei rubelben is kifejezést nyerne és a kis
család pompás cirkuszi felszereléssel utra kel Ba-
kuba, ahová fényes szerződés szolgáltatta a pétervári
győzött. Amde Perzsiában forradalom tör ki, *Baro-
kaldiék* tehát Szebasztopolba, majd pedig Odesszába
térnek el. A negyvennyolcórás hajóuton azonban bal-
eset éri őket és a pusztia életükön kívül mindenük
odavész. Ugyszólván kegyelemkenyérre elszegődik
Suhrhoz, az odesszai vándorcirkuszhoz, *Bukarestbe*

megy, onnan Galachba, ahol újabb csapás éri. Tizenhároméves artista fia lovaglás közben a lábát töri és kénytelen örökre lemondani a cirkuszi pályáról.

A szerencsétlen apa törtlábú gyermekét és beteg feleségét Galachban hagyva, Csernovitzba megy, ahol egyetlen, véres verejtéken szerzett lova bennég, a cirkusz istállójában. Lembergől a Suhr-cirkusszal jön Budapestre a Barokaldi-család, amelyet újabb megpróbáltatás vár itt. A cirkuszt katasztrófa éri, tönkremennek, a társulat szertezüllik. Barokaldi árván, minden támasz és pénz nélkül marad családjával az ldegen városban. De a kemény olasz birokra kel sor-sával. Legelőször nekikészül, hogy à la Blondin keresztülmenjen a városligeti tavon. De nem kap engedélyt. Végre, rövid tengődés után, a mai Iparcsarnok helyén, szabad ég alatt bemutatkozik Budapest közönségének. Madzaggal körülkerített területen, krajcáros belépődíjak mellett, napról-napra hallatlan munkát fejt ki. Egymaga pótolja az egész cirkuszt. Ő a táncekvilibrista, a bohóc, az akrobata, a kötél-táncos, az egész műsor. Szerzett valahogyan egy csacsit is, ezzel járta be napközben a várost, hirdetve szerény vállalkozása utólérhetetlen attrakcióit, s ezzel megelőzte Barnumot. Ez 1876-ban volt és néhány évvel később a vurstliban már fölépül Barokaldi cirkusza, mely csakhamar 71 tagu művészi gardával vonul be Budapest népszerűségébe és a diákvilág örök emlékeibe.

Barokaldi Budapestén révbe ért, elindult a lassu, de biztos gazdagodás útján. 1884-ben egész családjával magyarrá vált és a halála pillanatáig megmaradt dolgos, jó magyarnak és egész, nagy istállójával is annak a szerény embernek, aki 1876-ban volt, amikor egyetlen csacsiján poroszkált végig Budapest utcáin. Nyolevanhétéves korában az egész főváros lelkesen ünnepelte meg igazgatói működésének harmincéves jubileumát, amikor a gazdag Barokaldi épp úgy kiült a kis ajtó elé, a pénztár mellé, hogy az előadást meg a fizető közönséget is figyelje, mint akkor régen a madzag előtt, ahol későbbi nagyságának első krajcárait számolgatta.

Amikor meghalt, láthatatlan szobra már ott állott a vurstliban és ott áll ma is — láthatatlanul. Mert Barokaldi mester megérdemelné ezt a szobrot, hisz ő volt az, aki megtanította kacagni ezt a nagy emberhombárt. **Pestsz**